

66. A törekvő szenvedélyek: a szeretet és a gyűlölet szenvedélye

Énekeljük az 58. számú éneket, és kérjük a békét Úr Jézustól:

Bűnbánóknak menedéke!

Trónusodhoz eljövünk.

Ah! Mert máshol nincs üdv s béke,

Jézus, irgalmazz nekünk!

Amikor imádkozni próbálunk, számtalanszor megtapasztaljuk az összeszedettség hiányát: nem vagyunk elég összeszedettek, hanem olyan szétszórta vagyunk. Ezzel gyakran vádoljuk is magunkat a szentgyónásban. Most próbáljunk visszaemlékezni saját tapasztalatunkra: mi akadályozza legjobban az összeszedettségünket, és így imádságunk szétszórtságát eredményezi?

Ha a tapasztalatainkat összegezzük, akkor így lehetne legegyszerűbben jellemezni a szétszórtság élményét: **másra gondoltunk**, elkalandozott a figyelmünk. Ez így van: figyelmünk eltérése szétszórtságot eredményez. De az embernek nemcsak értelme, hanem szabad akarata is van. **Akaratunk elkalandozása**, más dolgok, vagyis a teremtmények felé való elvágyódása szintén szétszórtságot eredményez. Kicsit leltározhatjuk azokat az élményeinket, amikor mást akartunk, amikor vágyaink eltértettek bennünket az imádságban Istentől.

Vágyaink összeszedettség érdekében történő kontroll alatt tartása eléggé elhanyagolt terület. Az összeszedettségre való törekvésünkben inkább csak gondolataink elkalandozását szoktuk felróni magunknak, a vágyak önkéntelen szerteszaladgálását már kevésbé.

I. Mik a szenvedélyek?

Ezért most nézzük egy kicsit részletesebben a lélek ezen vágyait, amelyeket **szenvedélyeknek** szoktunk nevezni. Nagy emberismeretről tesz tanúságot Petőfi Sándor, amikor ezt mondja: *Az embert vágyai vezérlik!* Vágyai követésében nyilván messzire elkalandozott a szülői háztól, de akkor a messziségből sajgó szívvel, vágyakozó lélekkel gondolt vissza a nagy Duna mentében álló kicsiny lakra és az édesanyjára. A vágy haza is hozza a messzire elkerült vándort!

1. Nekünk is meg kell ismernünk és fel kell térképeznünk vágyaink világát, jobban, mint ahogyan ma a tudósok a genetika világát térképezik fel. Lássuk világosan, mi az, ami segít bennünket a szétszórtság elkerülésében, illetve az összeszedettség megvalósításában.

a) A köznyelv **a szenvedélyek** kifejezést a szenvedélybetegekre használja, akik nem tudnak parancsolni maguknak például az alkohol, a kábítószer vagy a szexualitás terén. Ezért a közfelfogás elítéli a szenvedélyeket, és kiirtandóknak tartja őket.

b) Ha az aszketika nézőpontjából próbáljuk megközelíteni a szenvedély szót, akkor felismerhetjük, hogy ezek: Isten által ajándékozott képességek. Mert Isten adja a természetünket, amely testből és lélekből áll.

c) Lelkünknek két nagy szellemi képessége van: az értelem és az akarat. Ezek a szellemi képességek a testhez vannak kötve: szemünkkel olvassuk a betűket, fülünkkel halljuk a szavakat, agyunkkal dolgozzuk fel az információt, és tudunk következtetni, döntést hozni, még ha sokszor nehezen is. (Ha ebben a döntéshozó mechanizmusban minden rendben volna, nem is volna gond a szenvedélyekkel.) Szendélyvilágunk is a test-lélek emberben működik.

d) **Isten úgy teremtette meg az embert, hogy a test fölött a lélek uralkodjék, a lélek fölött pedig Isten!** Csakhogy ezt az eszményi isteni elgondolást az első emberpár bűne elrontotta. Az eredeti bűn nemcsak azzal a büntetéssel járt, hogy szenvednünk kell és meg kell halnunk, hanem azzal is, hogy az értelmünk elhomályosodott, és az akaratunk rosszra hajlik. A szenvedélyvilágunkban is emiatt van a rendezetlenség, a lázadás. A test-lélek emberben már nincs benne az Istentől ajándékozott harmónia, mivel természetünk megsérült. Egész lelki törekvésünknek **ennek az eredeti rendnek a helyreállítására kell irányulnia**: testünk fölött a

lélek legyen az úr, a test-lélek ember fölött pedig Isten!

2. A szenvedélyeket aszkétikus szempontból tehát így lehet **meghatározni**:

A szenvedély az a vágyó tehetség, amely ugyan akaratumkhoz, azaz szellemi mivoltunkhoz tapad, de az érzéki, vagyis az érzékszervekhez kötődő természetünkhöz nyújtja le a gyökereit. Az aszkétikus szóhasználatban az *érzéki természetünk* szó alatt nem az érzékiségről, hanem **arról a testhez kötött emberről van szó, aki az érzékszervei, a test által kap információt, illetve indíttatást.**

Szellemi mivoltunk a testhez van hozzárendelve (nem alárendelve, hiszen a kettő egysége adja az embert, ahogy azt Isten eredetileg elgondolta!). Amikor a halál által a test és a lélek különválik, akkor a test ugyan elporlad, és a feltámadásig *dicstelen állapotban* van (1 Kor 15, 43), de a lélek megtartja a vonatkozását a testtel. A teológia tanítja, hogy Isten a mennyországban a megdicsőült léleknek külön isteni rendelkezéssel ajándékozza az ismerést és az akarást, vagyis a szeretést, amelyre itt a földön a test segítette a lelket. Amikor majd az utolsó napon megtörténik a feltámadás, akkor – ahogyan Jób mondta – *a saját szemünkkel fogjuk látni az Urat* (vö. Jób 19, 27). Vagyis az ismerés és a szeretés a mennyben is a test segítségével történik. Isten szellemi megismerésben és szeretésében segít az ismerő és a vágyó képesség, amely immár a megdicsőült testhez van kötve. **Az üdvösségre eljutott ember a megdicsőült test segítségével tudja egészen befogadni Istent, a végtelen boldogságot, és birtokolni szüntelenül egy örökkévalóságon át.** Ezt azért is érdemes tudatosítanunk, hogy lássuk, hogy Isten mennyire megbecsüli a testünket.

3. Most csendes elmélkedésben próbáljuk **érzékelni magunkat**, a test-lélek összetettségünket! Vegyük észre, amikor valamelyik vágy megmoccan bennünk, vagyis valamire irányul! Tehát figyeljük a testünkkel kapcsolatos vágyódásokat, amelyek azonban a szellemi mivoltukban indulnak el. Isten színe előtt nézzük magunkat a lélek röntgenjével! A szenvedélyek által **szeretnének elérni vagy elkerülni valamit.**

a) A szenvedélyek egyik irányulása tehát: **szeretnének valamit elérni**, hogy azt birtokoljuk. Ezek **a törekvő szenvedélyek.** Leltározzuk kissé magunkat: Milyen irányulások, vágyak moccannak bennünk? Most mit szeretnének elérni?

b) A szenvedélyek másik irányulása: **valamit szeretnének elkerülni**, elhárítani, jaj, be ne következzenek! Ezek **az ellenálló szenvedélyek.** Figyeljük meg, hogy bennünk melyek jelentkeznek!

4. A szenvedélyeknél az önszeretetet, vagyis az önfenntartási és fajfenntartási ösztön jelentkezik. Végző fokán a szenvedélyek is Istentől kapott ajándékok. **Az Úristen ugyanis azért teremtett meg bennünket, hogy a legfőbb jóra: az Istenben való részesedésre, az üdvösségre, a legnagyobb szeretetre törekedjünk.** Az nem önzés, hogy el akarunk jutni az üdvösségre, mert ez egyrészt Isten akaratának megvalósítása, másrészt pedig Isten, önmagunk és embertársaink szeretésének legnemesebb megvalósulása! Az önszeretetre vezethető vissza az összes többi szenvedély.

5. Mivel létünknek legelső, legmélyebb törvénye a szeretet, azért vágyó képességünk két legalapvetőbb, legerősebb élménye: a **szeretet**, illetve ennek ellentéte: a **gyűlölet**. Azt szeretjük, ami tetszik. Ami nem tetszik, azt nem szeretjük, attól gyűlölettel elfordulunk.

a) **A szeretet** tehát akkor ébred fel bennünk, ha valami tetszik. Tetszésünknek, vágyódásunknak tárgyát vagy a külső érzékszerveink, vagy egy belső érzék, a fantázia tárja elénk. Ha szemünkkel látunk egy szép virágot, azt mondjuk: „Ez tetszik, vagyis ezt szeretjük!” Ha nincs módunk a természetben egy szép virágot szemünkkel és az orrunkkal észlelni, akkor a fantáziánkkal képzeljük el. Ez megjeleníti számunkra a virágot akkor is, ha nem látjuk. Mivel az a szép virág – amelyet csak belül érzékelünk – megfelel a mi érzéki, vagyis az érzékszerveinkhez kötött természetünknek, azért tudjuk szeretni a szép virágot akár csak fantáziánk által megjelenítve is.

b) Ha viszont képzeletünk vagy az érzékeink olyan tárggyal találkoznak, amelyek érzéki, érzékelő természetünkkel ellentétben vannak, akkor elfog bennünket a **gyűlölet**, vagyis a „nem akarás” érzete, a „nemszeretem”-érzés, az „utálok”-élmény.

6. Mivel vágyó tehetségünknek ezen megnyilvánulásai is Isten ajándékai, szenvedélyeinket **nem kiirtanunk, hanem megfegyelmeznünk kell.**

a) Nekünk kell értelemmel belátnunk és szabad akarattal eldöntenünk, hogy melyik legyen

az a tárgy, amelyet **szeressünk** (mert tetszik), illetve *vágyódjunk rá* (hogy a miénk legyen), és *örüljünk neki* (amikor már birtokolhatjuk), mert az a tárgy Isten akaratával megegyezik. Akkor **ezek már nem lesznek rendetlen szenvedélyek**, vagyis nem akadályoznak, hogy Isten töltsön be minket önmagával és ajándékaival, azaz a fegyelmezett szenvedélyek az összeszedettség imájára segítenek. Ezért legjobban **az üdvösséget** kell szeretnünk, vágyódnunk rá, és majd örülnünk neki, amikor azt elérjük.

b) A lelki emberben is meglehet **a gyűlölet szenvedélye**, és a zsoltárossal elmondhatja: *Szeretem az igazságot, és gyűlölöm a gonoszságot* (vö. Zsolt 44, 8). A lelki emberben is megvalósulhat **a menekülés szenvedélye**, amikor is irtózik a jövőben bekövetkező büntől, ellenszenvvel fordul el tőle. Ha netán mégis elbotlik *az igaz ember* (vö. Péld 24, 16), akkor **az üdvös szomorúság szenvedélye** tölti be a szívét a jelenlevő rossz miatt.

c) A baj ott van, amikor a vágyódásunk tárgya nem Isten akaratára való dolog, vagy legalábbis nem olyan tárgy, amely az üdvösség szempontjából közömbös, hanem a bűn, amikor valaki a bűnt *szereti*, a bűnre *vágyódik*, és annak megvalósításban leli *örömet*.

II. Feladatunk: a szenvedélyek megfegyverzése!

De **hogyan zabolázzuk meg** azokat az önkéntelen vágyakat és törekvéseket, amelyek Istentől el akarnának szakítani? Mit kell tennünk, hogy ne uralkodjanak rajtunk, hiszen el akarnak ragadni az üdvösségre vezető útról?

1. Az üdvösség útjára Jézus tanított meg: tartsatok bűnbánatot, vagyis *„térjetelek meg, mert elközelgett a mennyek országa”* (Mt 4, 17).

a) Most – amikor az összeszedettség akadályairól, a szenvedélyekről elmélkedünk – találjon szíven ez az igen fontos jézusi üzenet, hiszen Urunk ezt adja első tanításként üdvösségünk érdekében! Bűnbánattal állapítsuk meg, hogy mit kell másképpen csinálnunk, hol kell megfordulnunk, hogy ne a bűn útján járjunk, hol kell megtérnünk! **Nem engedhetjük, hogy a szenvedélyek ráncigáljanak!** *Higgyünk az evangéliumban*, vagyis abban a jó hírben, amelyet Jézus hozott a Mennyei Atya szeretetéről! Akkor majd *elközeleg hozzánk is a mennyek országa*, vagyis Isten uralma.

b) Készséges lelkülettel, bűnbánó szívvel, békét igénylő lélekkel tekintünk Jézusra, aki odaáll elénk, aki nemcsak felszólít: *Térjetelek meg!* (vö. ApCsel 3, 19), hanem meg is mutatja, hogy hol kell megváltoznunk, hol kell még jobban óvni magunkban a szeretetet, hogy az ne az Úrtól elvonó szenvedély legyen, hanem Őhöz s testvéreinkhez vezető irányulás, megszentelő moccanás legyen!

c) Csendben álljunk meg Jézus előtt, aki nekünk is mondja: *Térjetelek meg, tartsatok bűnbánatot!* Kérjük, hogy Ő is tekintsen reánk, és isteni tekintete hatoljon lelkünk legmélyére egészen odáig, ahol a szeretet fakad fel bennünk! Ő mindent elrendez bennünk!

Nem mindegy, hogy mire irányul a bennünk levő szeretet. Jézusnak e tekintete előtt gyermeki bizalommal, boldogan ellenőrizhetjük szeretetünk irányulásait! Ha valami **balra húzna**, vagyis a rosszra, és el akarna szakítani Jézustól, akkor **azt utasítsuk el!** Ha pedig valami **jobbra húz**, vagyis a jó felé, a tökéletesebbre segít, **azt vállaljuk és bontakoztassuk ki!**

2. Ahogyan tavasszal a kerti munkálatoknál kigereblyézzük a követ az ágyásokból, és kidobjuk, mert haszontalan, úgy a lelkünkben is gereblyézzük ki az ott felbukkanó haszontalanságokat! Itt érvényesülhet a „szeretem, nem szeretem”-elv! Szeretjük a fejét kidugó kis hajtást, és megkíméljük, hadd nőjön! De nem szeretjük a követ, a gázt, és kidobjuk a szemétre!

a) Jézus átható tekintete előtt azt is át kell élnünk: nem is **az a lényeges**, hogy nekünk mi tetszik, vagy nem tetszik, hanem az, **hogy Jézusnak mi tetszik, vagy nem tetszik.**

b) Mi gyerekfejjel, vagyis nem eléggé érett lelki gondolkodással a tüskés rózsát haszontalannak ítélnénk, mert sérti a kezünket. Az Úr azonban tudja, hogy micsoda gyönyörű virág fakad majd belőle. Ugyanígy haszontalannak ítélnénk a málnát is, amelynek tüskéi felsértik a tenyerünket. De a mi isteni Gazdánk tudja, hogy milyen finom termést fog hozni. Ezért amikor lelkünkben a szenvedélyek megregulázására, ráncba szedésére törekszünk, ne a mi elképzelésünk,

hanem isteni Kertészünk akarata szerint szelektáljunk, válasszunk: „Ezt én is azért szeretem, mert Ő szereti. Azt én sem szeretem, mert ő sem szereti.” Válasszuk szét azt, amit Ő szeret attól, amit Ő nem szeret. Ha hagyjuk, hogy isteni Kertészünk lemetsze rólunk azokat a vadhajtásokat, amelyek az Ő megítélése szerint nem állnak jól nekünk, akkor *megtisztulunk*, és még *több termés* meg hozására leszünk képesek.

c) Hiszen Jézus így tanított: *Én vagyok az igazi szőlőtő, Atyám a szőlőműves. Minden szőlővesszőt, amely nem hoz gyümölcsöt bennem, lemetsz rólam, a gyümölcsözőt pedig megtisztítja, hogy még többet teremjen* (Jn 15, 1-3). Ezért mondjuk: „Kuszaságaimat, összevissza vágyaimat odaadom Neked, Uram! Tisztíts meg tőlük!” Ez olyan kérés, amelyet **Jézus szívesen teljesít**. Azt akarja, hogy **megtisztuljunk, és még többet teremjünk**. Ha lelkünkben szétválasztjuk az Isten előtt tetsző szeretetet attól, amely nem kedves Neki, vagyis **ha** fegyelmezzük magunkban a szeretetet, és **hagyjuk, hogy a nemtelen szeretet elsatnyuljon bennünk, a nemes szeretet pedig kibontakozzék**, akkor megvalósul bennünk az összeszedettség. Szenvedélyeink már nem ráncigálnak el Istentől. Ha minden Istentől elvonó dolgot elhagyunk, illetve kérjük, hogy Ő metsze le rólunk, akkor a szívünk Istenhez tért. Megvalósult az, amit Jézus sürget: *Térjete meg, tartsatok bűnbánatot*, – mert *megtértünk lelkünk Urához* (vö. 1 Pét 2, 25). Akkor már nem a szétszórtság uralkodik szívünkben, hanem Isten. *Elközelgett hozzánk is az Isten országa* (vö. Mt 4, 17).

Próbáljuk **átélni azt a moccanást, amellyel Isten felé törekvésünk elindul** szellemi mivoltunkból, és **testi mivoltunkon**, vagyis érzékelő lényünkön **keresztül elérkezik szeretetének tárgyához, Istenhez!** Ez a moccanás már megfegyelmezett vágyódás, **Isten megtapasztalása felé segítő élmény lesz**. Ha közben jönnek is más vágyódások, akkor csak utasítsuk el a konkurenciát, a versengést: „Nekem most fontosabb irányulásom van: **nem akarok mást szeretni, kizárólag a legfőbb kincsemet, Istent!**” Ahogyan az imádságban az összeszedettség érdekében gondolatainkat újra és újra vissza tudjuk irányítani Istenre, úgy **vágyainkat is újból szedjük össze, és irányítsuk Istenre!** Mondjuk ki Istennek ezt az imaszót: „**Szeretlek mindenk felett!**” Ettől azután a földi, talmi értékek visszahullnak számunkra a semmibe, meghunyászkodnak, és háttérbe szorulnak. Mondjuk ki Neki megint: „**Szeretlek!**” Ez a vallomás végighullámzik a mi kis mindenségünkön és a nagy világmindenségen. Egészen Isten szívéig ér el. **Isten válaszol az ilyen vallomásra**. Ugyanezt a szót vallja meg nekünk: „**Szeretlek!**” Ez a szó szívünk legmélyéig ér, és *elrendezi bennünk a szeretetet* (vö. Én 2, 4 Vulg.). **Mi pedig hagyjuk, hogy átjárjon az Ő szava, hogy elsatnyuljon tőle a nemtelen szeretet, és egyre életerősebben bontakozzék ki bennünk az igazi szeretet!**

Ó, mennyire jó és szép ilyen szent szenvedéllyel szeretni **a szent, szép, igaz és jó Istent!**

Kérjük ehhez a Szépszeretet Édesanyjának segítségét a 285. számú énekkel:

*Tekints le jó szívvel, irgalmas szemeddel
A mi szent eleink kérelmére;
Jöjj örökségednek, rettegő népednek,
Jöjj, kérünk, ó, Anyánk, védelmére.
Míg bennünk egy ér mozdul s egy csepp vér,
Nem szűnünk tégedet hűn tisztelni,
Kegyes jó voltodat emlegetni.*